

DEBRECENI UNITÁRIUS HÍRLEVÉL

A DEBRECENI UNITÁRIUS EGYHÁZKÖZSÉG HÍRLEVELE

2007. JANUÁR-MÁRCIUS

I.ÉVFOLYAM, 1. SZÁM

TARTALOMBÓL

**Egyházközségünk
életéből**

Rendezvények, időpontok

Lelki útvalaló

Barátaink vallomása

Ajánló

**ÉLŐ KÖZVETÍTÉS
A KOSSUTH RÁDIÓBAN A
2007. MÁRCIUS 25-ÉN
10 ÓRÁTÓL TARTANDÓ
ISTENTISZTELETÜNKRŐL**

**A GYERMEK! –TEMATIKUS NAP
SZERETETVENDÉGSÉG
MÁJUS 12-ÉN, SZOMBATON**

**KONFIRMÁCIÓ PÜNKÖSD
ÜNNEPÉN, MÁJUS 27-ÉN!**

Kedves Olvasó! Unitáriusok és érdeklődők!

Ez a „lap” a debreceni egyházközség legutóbbi istentisztelete után megfogalmazódott igény tárgyiasulása: Legyen saját újságunk!

Talán épp ilyen igényekben mérhető le a közösség viatlitása is. Ez az első lap szárnybontogatás. A következő: lehetőség, tabula rasa! Bárki megszólalhat, kimondhatunk, bele írhatunk olyasmit is, amit mindig is hiányoltunk az egyházi médiából. Megmutathatjuk magunkat!

S kicsit fellengzősen azt is mondhatjuk, ha eddig volt a debreceni unitáriusoknak egy sajátos hangulata, akkor ezt lemérhetjük a nyomtatott betű örökké valósággal kacérokodó mércéjén. Nyomot hagyhatunk!

A „Hírlevél” formailag hasonlít budapesti, Nagy Ignác utcai rokonához, ez is jelzés értékű: összetartozunk. Akárcsak a miskolci gyülekezettel, akikkel terveink szerint a jövőben közösen szerkesztenénk ezt az újságot.

Isten áldása legyen álmainkon s életünkön!

Miklósi Vári Katalin

RENDAHAGYÓ ISTENTISZTELETI REND

a következő negyedévben Debrecenben:
-a március 18-án tartandó istentisztelet átkerül
március 25.-ére az élő rádió-közvetítés miatt

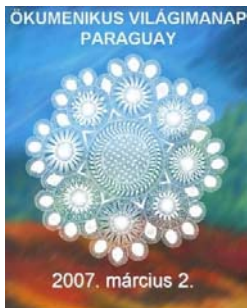
Áprilisban: a hó 2. és 4. vasárnapján találkozunk
- **8-án húsvéti istentisztelet**, úrvacsoravétel
- **22-én** istentisztelet,

Májusban:

- **6-án** istentisztelet
-**27-én** pünkösd i istentisztelet, úrvacsorával
négy fiatal és két felnőtt konfirmációja

Egyházközségi beszámolók, hírek:

2007. február 25-én Dr Endes Mihály izgalmas vetítéses beszámolóját hallhathattuk Belső-Ázsiáról. Egy új megközelítésben találkozhattunk Kína világával és kedves barátunk világával!

Világimanap – női ökumenikus mozgalom istentisztelete világszerte, Miklósi-Vári Katalin zilahon a Ligeti gyülekezetben szolgált. Idén a a paraguayi asszonyokkal és értük imádkoztunk.

-MÁRCIUS 25-ÉN A KOSSUTH RÁDIÓ ÉLŐBEN KÖZVETÍTI A DEBRECENI UNITÁRIUS ISTENTISZTELETET

-A GYERMEK! –TEMATIKUS NAP

2007. MÁJUS 12-én, szombat Debrecenben a miskolci és pestszentlőrinci gyülekezetekkel

-11 órától gyermek-istentisztelet,

Szász Adrienne vezetésével

Ebéd után előadás a felnőtteknek,
játék a gyerekeknek

Szávai Ilona: Fordulópont a gyermekekért!

– egy folyóirat 8 éve

Párbeszéd a családban és más felmerülő témák szakmai és tapasztalati kérdései, válaszai

A hozzánk közel állók hírei:

A Miskolci Egyházközségben március 25-én, majd azt követően húsvétkor, **április 8-án** tartanak **istentiszteletet** a belvárosi Evangélikus Egyházközség gyülekezeti termében (Hunyadi u. 8.sz).A húsvéti istentisztelet keretén belül **konfirmációra** is sor kerül, amikor Tóth Tamás Zoltán tesz bizonyosságot az unitárius hitelvekből való felkészültségéről.

A Magyarországi Dávid Ferenc Ifjúsági Egylet **Böjti Lelkigyakorlatot** tart Magyarúton **2007. március 23-25.** napjain, mely alkalomra olyan 16-35 év közötti fiatalok és fiatal felnőttek jelentkezését várják, akik lélekben elcsendesedve szeretnének felkészülni húsvét ünnepére. Jelentkezni március 19-ig lehet Lakatos Csilla miskolci lelkésznel a következő telefonszámon 06-20-5386612.

Böjti gondolatok

Ézsaiás 58, 4-10: „Hiszen pörölve és veszekedve böjtöltök, sőt bűnösen, ökölrel verekedve. Nem úgy böjtöltök, ahogyan ma illenék, nem úgy, hogy meghalljam hangotokat a magasságban. ⁵Ilyen az a böjt, amely nekem tetszik? Ilyen az a nap, melyen az ember a lelkét gyötri? Ha lehajtja fejét, mint a káka, zsákba öltözik, és hamut szór maga alá, azt nevezed böjtnek, és az ÚR kedves napjának? ⁶Nekem az olyan böjt tetszik, amikor leoldod a bűnösen fölrakott bilincseket, kibontod a járom köteleit, szabadon bocsátod az elnyomottakat, és összetörsz minden jármot! ⁷Oszd meg kenyeredet az éhezővel, vidd be házádba a szegény bujdosókat, ha mézítelent látsz, ruházd fel, és ne zárkózz el testvéred elől! ⁸Akkor eljön világosságod, mint a hajnalhasadás, és hamar beheged a sebed. Igazságod jár előtted, és az ÚR dicsősége lesz mögötted. ⁹Ha segítségül hívod az Urat, ő válaszol, ha kiáltasz, ezt mondja: Itt vagyok! Ha majd senkire sem raksz jármot, nem mutogatsz ujjal, és nem beszélsz álnokul, ¹⁰ha kenyeret adsz az éhezőnek, és jól tartod a nyomorultat, akkor fölragyog a sötétben világosságod, és homályod olyan lesz, mint a déli napfény.

A böjt: lehetőség. Elvárni, megparancsoni semmi értelme. Mert ez a test és a lélek kordában tartásával, a belső utak tisztításával jár. Isten és ember, az „Én-Te”- belső ügye ez. Ima! A test végességének és törékenységének megtapasztalása vezethet el a sokkal elvontabb tapasztalathoz: az örökéletbe tudatosan bekapcsolódni így lesz ünnep. Csend szükséges, őszinteség, bátorság és figyelem. Éberség! Homályban kezdődik, mely Isten szeretetének tapasztalatától világossá válik. Isten világossága megjelenhet a mi arcunkon!

„Aki nem böjtöl, az egyben annak adja a tanújelét, hogy ő már valami mással töltekezett be, de nem Istennel; aki nem böjtöl, abban jóllakik és elalszik az Isten utáni éhség és vágy, aki nem vágyakozik az nem virraszt, és aki nem virraszt azt alva fogja találni az érkező Vőlegény. A böjt a test kiáltása Isten után, kiáltás a mélységből, abból a szakadékból, ahol a legmélyebb sebzettségünkkel és beteljesületlenségünkkel találkozunk, és ahol engedjük mindezt Isten mélységeibe hullani. A magunk mélységében ugyanis. Istennel találkozunk. Erőtlenységünk mélysége Isten mélysége után kiált: "abyssus abyssum invocat". örvény az örvénynek kiált.

(Anselm Grün: Böjt - Test és lélek imája)

Áprily Lajos: Március

A nap tüze, látod,
a fürge diákat
a hegyre kicsalta: a csúcsra kiállt.
Csengve, nevetve
kibuggyan a kedve s egy ős evoét a fénybe kiált.

Régi, kiszáradt
tó vize árad,
néma kutakban a víz kibuzog.
Zeng a picinyke
szénfejú cinke
víg dithyrambusa: dactilusok.

Selymit a barka
már kitakarta,
sárga virágját bontja a som.
Fut, fut az áram
a déli sugárban
s hőkken a hó a hideg havason.

Barna patakja
napra kacagva
a lomha Marosba csengve siet.
Zeng a csatorna,
zeng a hegy orma,
s zeng - ugye zeng, ugye zeng a szived?

KÖNYVAJÁNLÓ – Koncz Tamás írása

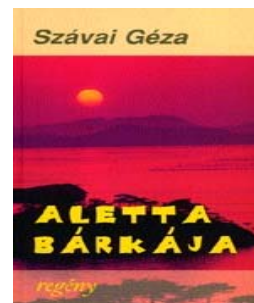
Női bárka

Szávai Géza: Aletta bárkája, Pont Kiadó

„Egész napon át nézni egyetlen fűszálat. Hajnalban még sudár, nedvtől és zöldtől duzzad, csöppnyi víz a hegyén – ami a napon elpárolog, a zöld fakul, a fűszál teste fonnyadoz, vége lekonyul – este erőre kap, éjjel átnevedesedik, zöldje sötétül – hajnalban győzedelmesen mutatja fel hegyén a csöppnyi, csillogó gyöngyöt. Piheg a fűszál.”

Három mondat Szávai Géza új regényéből – a tökéletes részlet. Nincs kérdés, rácsodálkozás, nem merül fel a babitsi Esti kérdés miéért. Csak. Elfonnyad és újra zöldül, talán nem is ugyanaz, talán minden pillanattal más – egész mező mocsan a zöld élben, s a mozdulat csak folytatás. A töredék tisztán hordozza az Aletta bárkájára annyira jellemző egy-idejűséget – azt a szinkronitást, ami kapcsolatba hozhatja Hollandiával Japánt, a bűnbocsánat elvét a természetfilozófia célélvű pragmatizmusával. Szávai kötete átmenetet képez a történelmi regény, a lírai pornográfia, és a testi szeretetből fakadó zsoltár között – a teremtő erejű szintézis során pedig megszületik Aletta Huebler gyönyörrel és hittel átitatott, különös, rőt fényű világa.

Az 1600-as évek elején Európában kirobbanó protestáns-katolikus vallásháború a tűzvész gyorsaságával jutott el a világ legtávolabbi ismert végeibe, így Japánba is. Az ország területén elszántan, egymással küzdve térített a kereszténység két „kihelyezett” csoportja, buzgalmukat pedig növekvő ellenszenvvel figyelte a helyi nemesség, amely az új vallásban – nem éppen alaptalanul – potenciális veszély-forrást látott. A nemzeti függetlenséget és saját pozíciójukat féltő arisztokraták a keresztény-kérdés lezárására végülis radikális megoldást választottak. 1638-ban a szigetországot szinte hermetikusan lezárták, a Nyugattal tartott kulturális és kereskedelmi kapcsolatokkal ezzel mintegy kétszáz évre megszakítva; a Japán területén rekedt külföldi kereskedőket és térítőket mód-szeresen kivégezték, de ugyanígy jártak el a kereszténységet időközben felvevő japánok tízezreivel szemben is. Kegyetlenségük megdöbbentő volt: gyerekeket vetettek börtönbe vagy végeztek ki gyaníthatóan keresztény származásuk miatt, ártatlanok ezreit feszítették meg, vagy fejezték le – akkurátusan végezték dolgukat, akárcsak maga az Inkvizíció.

Ezekben a vészterhes években érkezik anyjával Kyushu szigetére Aletta Huebler, a nyakigláb vézna holland lányka, hogy a helyi protestáns hitközség tagjaként térítő- és missziómunkát folytasson. Aletta személye sokrétűen szimbolikus, a jelképek hagymahéjszerűen burkolják és építik alakját. Átmeneti lény, a folytonosság élteti – még európai, de sorsának minden fontos állomása a Felkelő Nap Országához köti

(folytatás a 8. oldalon)

Nem erdélyi, „csak” unitárius

- vallomások a választott vallásról

(az írás az Unitárius Élet „Kitekintő” rovatába készült)

Kik is az unitáriusok? Miért érdemes ma Magyarországon unitáriussá lenni? Milyen etikai, spirituális és történelmi háttér, érdeklődés és igénytámasztás kell ehhez? S mit várnak el ettől a hovatartozástól? Arra voltam kíváncsi, vajon kitapintható-e a különbség a "született unitáriusok" és az öntudatosan vállalt felekezethez-tartozók között? Ők épp tudatosságuk miatt, sokat foglalkoznak vallásos kérdésekkel.

Sokat méltatlankodunk, nem ismernek minket, micsoda dolog! De azt kell látnom, hogy mi sem ismerjük egymást. Ez az írás, egy új arcunkat kívánja megmuatni, tudatosítani, erősíteni.

Vajon országszerte hányan tudják, hogy Debrecenben a gyülekezet egynegyede, az aktív gyülekezet fele olyan, aki rátalált az unitáriusokra. És így ők életünk részei! S talán már azok is kevesen vannak, aki tudják, maga Bajor János, aki 25 éven keresztül debreceni lelkész volt, maga is fiatalemberként választotta e felekezetet, s majd a lelkészi hivatást. Nem véletlen hát, hogy meg tudta szólítani és meg tudta tartani azokat, akik keresték az unitáriusokat. Egyfajta vallásos értelmiségi kör alakult itt ki, mely azóta is a gyülekezet magját képezi. Őket szólítottam meg, hogy ismertté válhasson: itt rejtőznek az öntudatos unitáriusok! Eleinte kérdéseket tettem fel: Őket találta meg valaki az unitárius egyházból, vagy ők találtak ránk? Miért döntöttek mellettünk? Hogyan élnek meg e felekezethez tartozásukat? Döntésük után érte-e őket csalódás, van-e ami hiányérzettel tölti el ebben a kapcsolatban. A válaszok nem igazán a kérdés-válasz hivatalos formáját követték, kerek egész írások.

A vallomások már csak ilyen természetűek. Hát ismerjék meg őket!

Dr. Kozák Miklós, geológus professzor: A 90-es évek elején a lányomat szerettem volna hittanra járni és tájékoztam a debreceni helyi lehetőségek felől. Ekkor kerültek látókörömbe az unitáriusok és minél többet tudtam meg róluk, annál szilárdabb meggyőződésemmé vált, hogy

nem csak a lányomnak, de nekem is itt a helyem, noha elmúltam 43.

Katolikusnak születtem, keresztény közegben nőttem fel, tisztelem a hitet, a vallásokat, egyházakat, alkalomszerűen más templomokba is bemegyek. Azonosulni az ottani atmoszférával és megismerni az egyházi művészeteket, liturgiákat. A nehéz időkben sem tagadtam meg keresztényi elveimet, bár a kettős nevelés időszaka, az egyházellenesség megnehezítette a valláskövetők sorsát. Önfejlődésem során azonban – mint a természettudományok művelője, majd oktatója – elég korán nehézségeim voltak a dogmák elfogadása, a történelmi hibák megismerése miatt. Elszomorít a fanatizmus, a kettős mérce és a kirekesztés minden formája, beleértve azt is, ahogy nehézségekbe ütközik az Unitárius Egyház történelmiként való hazai elfogadtatása.

Az unitárius gondolatok mélyen megérintettek, könnyű volt azonosulni velük, mert úgy éreztem számos tételét akár magam is megfogalmazhattam volna hasonló szellemben. Egyre fogyó nemzetünk önszervező képességét erősíthetné ez a jövőbe mutató, erdélyi földön formálódott ember és tudományközpontú, egyéni felelősségvállalásra, toleranciára, szeretetre, önfelépítésre nevelő életszerű szellemiség.

Hiszek abban, hogy minden személyiség egyedi mikrokozmosz, s őket az unitárius elvek építő és toleráns módon, sérülés mentesen képesek közös és nemes célok érdekében alkotó közösséggé formálni.

Tisztelem a határon túl rekedt magyarság szívósságát, összetartását, a közös múltunkba, értékeinkbe, keresztény elveikbe vetett hitüket, melyet felekezeti hovatartozás nélkül képviselnek. Nagyobb közöttük mindezek kovászoló ereje, mint amit sajnos az anyaországban láthatunk a megosztottság, a szembenállás, az árokásás, a széthullás jegyében.

Választásomban mélyen befolyásolt Bajor János lelkész és más unitárius egyházvezetők őszintén átélt toleráns vallásfilozófiai gondolkodása, széleskörű műveltsége, a gyakorlatban is megnyilvánuló szeretetelvűsége, szónoki képessége, vitakézssége és szerény, de szilárd emberi tartása.

Semmi sem tökéletes, az unitarizmussal kapcsolatban is vannak hiányérzeteim. A hazai nyilvánosság meglepően keveset tud az unitárius gondolatokról, azok lényegéről és korát megelőző alkotó szellemiségéről. Több közszereplésre, okos és kultúrált önbemutatóra, sok csatornás rétegszelektív ismeretátadásra lenne szükség, hogy

egyre üzletiesedő, elbizonytalanító világunkban a hit, a tudás és a szeretet együttes erejével fékezhetjük le a széthullást. Kapaszkodót jelenthetnének a pénz világtól megcsömörülőknél, a céltalanoknak, a hitüket veszítetteknek, a pótcselekvésbe menekülőknél és az utat nem találó gondolkodóknál egyaránt. A hívőket pedig a mainál jobban meg kell erősítenünk hitükben és az összetartozás, a kollektív gondoskodás fontosságának tudatában.

Napjainkban elszabadultak az indulatok s e túl szabados virtuális világban hatékonyan hódít a drog, a misztika és a fundamentalizmus, kézzel fogható és társadalmi méretű a közösségek és a család atomizálódása, az erőszak nyílt és burkolt megjelenése. Minden egyháznak – köztük hangsúlyozottan az unitáriusoknak is – küldetése és felelőssége, s egyben lehetősége is, hogy kiutat mutasson az önpusztításból. Ehhez először magának az egyháznak, s az általa képviselt értékeknek kell megerősödni és megújult formában eljutnia a társadalom tudatához.

Füri Mária, analitikus mérnök a debreceni gyógyszergyárban: Katolikusnak kereszteltek, és 5 - 10 éves korom között elsősorban anyai nagyanyám mély vallásossága miatt rendszeres templomjáró gyerek voltam, hittanra jártam, és mindez nagyon nagy benyomást tett rám, kezdve az üvegablakoktól és a szíromhintéstől virágvasárnapon a látványos katolikus szertartáson át az érdekes prédikációkig, amelyek egyes részleteire mai napig emlékszem. Ennek az idillnek az új lelkész megérkezése (akinek indulatos, híveket ostromozó prédikációit nem szerettem), és az erős vallásellenes propaganda vetett véget. Kamaszként nehezen tűrtem a bábáskodást (merthogy az utcában csak két templomba járó család volt), a magyarázkodást, hogy miért kell a

játékot félbehagyni. 20 éves koromra ateista lettem, védtem ugyan az egyházakat, ha vitában szóba kerültek, de különösebb hiányát nem éreztem a vallás gyakorlásának.

Kb. még egyszer ennyi idő telt el, amikor újra feltámadt bennem egy sajátos hiányérzet, és az érdeklődés, de 20 év ateizmus, és természettudományos képzettségem azért nem volt olyan sutba dobható valami, hogy ahhoz a valláshoz forduljak vissza, amelynek dogmáit nem tudtam hinni. Gondolkoztam, van-e olyan vallás, aminek a segítségével kiléphetek az ateizmus földhözragadtságából anélkül, hogy számomra hihetetlen csodákban és jelenségekben kellene hinnem; kamaszkori olvasmányok jutottak eszembe az unitáriusokról, és úgy éreztem, megtaláltam a megoldást. Számomra ez volt és ma is ez a legfontosabb, a gondolkodás módja a jelenségekről, Jézus működéséről, a bibliáról; ez az, ami az unitáriusokhoz kapcsol. Nekem fontos volt a hangsúlyozott tolerancia is más vallásokkal és gondolkodásmódokkal szemben, ami az unitarizmus egyik alapelve. Büszke vagyok rá, hogy ez egy magyar alapítású egyház, de ez inkább a ráadás, nem ezért csatlakoztam, hanem a fent említett okok miatt.

Persze vannak tövisek is, amiket csak később vettem észre. A túlzott nacionalizmus, ami az erdélyi gyökerek miatt érthető, de tőlem idegen. A távlatok hiánya, a maradiság – a valamikori leghaladóbb egyházban az avitt formális előírások: nem is olyan régen „atyafiságos tisztelettel” írták alá a fiatal lelkésznek is a levelet, úrvacsora-osztásnál külön állnak a férfiak, és a férfiaknál kezdik az úrvacsora osztást, stb. A dogmamentesség nem kellene, hogy szürkéséget jelentsen a gondolkozásban. Aztán - ott nyitunk, ahol nem kellene – kár olyan akciókhoz csatlakozni, ami az unitárius szellemiségtől idegen. Nem nyitunk viszont ott, ahol kellene, sokkal bátrabban elmondhatnánk különböző fórumokon, mi is a jó és szép az unitárius gondolkodásban, hogy gondolkodunk mi Jézusról, csodákról, evangéliumról. A harsány térítés nem a mi asztalunk, de vannak felvállalható formák, amikről szamárság lenne lemondani. Az erdélyi gyökerek fontosak, de ahogy engem sem a történelmi szerep fogott meg, hanem a sajátos látásmód, a dogmamentesség, tolerancia, kicsit jobb kommunikációval rátalálhatnánk olyanokra, akiket épp ez a vallás vonz, és így több embernek lehetne egy, a gondolkodásával össze-egyeztethető lelki hovatartozás élményt nyújtani.

Dusa Lajos: Az 1980-as években színpadon láttam Sütő András Csillag a máglyán című drámáját. Utána figyelmesen elolvastam, s rácsodálkoztam: - Nem is tudtam eddig, hogy unitárius vagyok!

Jó, hogy így történt. A hit Isten ajándéka, s nekem olyan jutott ebből az ajándékból, aminek igazán örülhetek. Kálvinista lévén ugyanis feszélyezett az eleve elrendelés elve, mivel lényegében rokonnak éreztem a rómaiak bűnbánatot követő feloldozásával. Nem akarom bántani sem a másként protestánsokat, sem a katolikusokat (Egy az Isten), mert ezek a mentesítések igen humánusak és praktikusak. A mindennapi létben valóban megkönnyítik az ember dolgát, jócskán enyhítenek felelősség tudatán.

A nehezebb utat választottam, melyben a tudás és a hit emberi mérlege bizony ingadozhat, míg nem egyensúlyba jut (bár ezt nem napi szinten, nem rövidtávon kell érteni). Lelkem és elmém szabadsága egyben a legnagyobb felelősség is, melyben az Unitárius gyülekezet szelleme, útmutatása segíthet, de helyettem semmit meg nem oldhat. A választás és a tett enyém, nem futkoshatok a nekem fontos, ám tágasabb nézőpontból piszlicsáré dolgokkal sem a tiszteletes-, sem az Úr elé. Mindennek eljön az ideje; s ha botlok, hát botlok. Ha jót teszek, nem magamért teszem. Bűneim és erényeim összessége vagyok, amit Isten egy szempillantás alatt meg tud ítélni. Az ember fia tehát ne nagyon számítgasson, ne nagyon méricskéljen, az Úr dolgába be ne avatkozzon, hanem tegye a dolgát, ahogy helyesnek véli.

Ha már így van, akkor van bennem annyi tartás, annyi büszkeség, hogy rejtőzködni nem is akarok.

Hogy valami személyeset is mondjak: hosszú évtizedeken át voltam szellemi segéd munkás (művészeti előadó, könyvtáros, könyvtárvezető), de csak néhány lírai kötetemben lehettem önálló szellemi lény. Szerencsére nem csak szellemiekből áll a világ, melynek megerősítése három gyermekem: Péter, Diána és Ágnes.

Hanem, atyafiak, a legjobb helyen mondom, hogy van egyfajta ridegség a gyülekezetekben. Aki nem gyergyói, nem széki, nem sóvidéki – a találkozó, az istentisztelet után magára marad, a körök összezárnak. Mintha idegen lennék saját felekezetemben. (nem a debreceni közösségben!) Ez persze nem hitem próbája, csak türelmemé. A szeretet nem tolakodó természetű.

Dr. Rózsa Péter: egyetemi oktató: Életemben első alkalommal 1975 nyarán (19 évesen) találkoztam unitáriusokkal, Torockószentgyörgyön. Az igazat megvallva többedmagammal a kocsmá nyitására vártunk, amikor, mivel messziről lerítt rólunk, hogy „anyaországiak” vagyunk, az unitárius tiszteletes behívott magukhoz és szalonnával, kenyérral kínált meg bennünket. Megkérdeztem tőle – mert jóformán semmit sem tudtam az unitáriusokról, pusztán csak azt, hogy van ilyen – , hogy miben is más ez, mint bármely más protestáns vallás. A tiszteletes úr pedig elmondta, hogy három dologban: tagadja a testi feltámadást, az eleve elrendelést, és a szentháromságot.

A következő találkozásig több mint 20 év telt el, amikor Kozák Miklós révén megismerkedtem a néhai Bajor János tiszteletes úrral, s lényegében az ő hatására váltam unitáriussá. Ebben a döntésben a már említett alapelvek döntő jelentőségűek, hiszen ezek olyan dolgok tagadásai, amit addig is nehezen tudtam volna elfogadni. Különösen érvényes ez Krisztus istenségére. A válasz tehát az, hogy az unitárius hitelvek fogtak meg. Ebben persze szerepet játszik az is, hogy gyerekkorom óta, bár katolikusnak kereszteltek, a református templomok belső hangulatát sokkal közelebb éreztem magamhoz. Volt benne részem, mert anyai ágon az egész család református. Nem tagadható, hogy a magyar történelemben játszott szerep is hatással volt rám, s persze az, hogy e kicsiny közösséghez milyen sok nagy ember tartozott. Persze, hogy megmaradtam itt, abban a debreceni egyházközség tagjainak, a közösségnek komoly szerepe volt.

Egy vallási közösséghez, egyházhoz tartozás komoly erőt jelenthet az ember számára, de járhat ambivalenciával is, hiszen a szigorú vagy csak nem „korszerű” előírásokhoz a legtöbb, magát egyébként vallásosnak nevező ember sem tartja magát. Nem véletlen, hogy Magyarországon a magát vallásosnak tekintő ember saját bevallása szerint a „maga módján” az. Nos, az unitárius egyház meglátásom és tapasztalatom szerint a legmegengedőbb abban, hogy sok tekintetben a magunk módján legyünk vallásosak.

A hiányérzetről nehéz beszélni, mert szeretném kerülni a „neofita buzgóságot”. Egy valamit mégis: tudom, hogy az unitárius egyháznak különleges kapcsolata van Erdéllyel, ott született, ott maradt meg, a magyarországi unitarizmus is annak hajtása, ezért az erdélyi gyökerek ápolása különösen fontos.

Mégis, talán nagyobb hangsúlyt lehetne helyezni az unitarizmusra általában. Persze nekem könnyű ezt

mondani: az én családban, ameddig tudom, nincsenek erdélyi felmenők.

Dr. Püspöki Zoltán, egyetemi oktató: *Ha nem „született” unitárius vagy, az utad valószínűleg valamely másik keresztény vallás felől közelít. Ha nem „motorikusan” éled meg a vallásod, ha nem megszokásból imádkozol, a megszokott szavakkal, ha úgy érzed, meggyőződéssel kicsit magányos vagy, mert nem érted a többiek miért nem értik, hisz’ oly világos. Ha úgy érzed, nem Te vagy a fontos, s hogy Jézus útja akkor is a Te utad, ha nincs feltámadás. Ha jót tenni akkor is mindennapi (mindenperci - mindenpillanati) kötelességed, ha egyébként hiábavaló.*

Ha látszólag kissé „hanyag”, néha fanyar humorral megfogalmazott igazságaidért nagyobb áldozatokat vállalsz, mint az általánosan elfogadott, kőbe vésett és papírra írt igazságokért szokás, akkor a Te utad nagyon keskeny. Legfőbb gyónatód, a lelkiismeret, s feloldozás bűneid alól nincs, ami megtörtént, megtörtént, csak okulás van, menni előre, s tenni mindig jobban egy kicsit. Környezeted éppen ezért kissé mazochistának vagy minimum különcnek tart, bár ettől függetlenül azért szerethetnek. Keresni kezdesz valamit, ami őszintébb, bár az őszinteség gyakran elég szigorú...

És megtörténhet az is, hogy életed egy ilyen pillanatában hasonlóan őszinte, hasonlóan szigorú társakra találsz. Ez azt hiszem már vallás...

...Nem ismerek olyan szigorú vallást (s olyan őszintét sem), mint az unitárius. Érzésem szerint valamennyi keresztény vallás közül a legkeskenyebb ösvény. Unitárius hited benne van minden rezdülésedben, döntéseidet zsigereidben befolyásolja. Az unitárius hit, reflex (reflex=egy ingerre adott válasz – viselkedési elem). Cselekedeteidben unitárius reflexek ismerhetők fel,

cselekedeted sorozataiban pedig unitárius taxisok (taxis=ingerre adott reflexsorozat). A reflexekből felépülő taxisok összessége az unitárius ösztön (ösztön=veleszületett és tanult viselkedési elemek összessége). Unitárius reflexek egy-egy reagálásban, unitárius ösztön az életed szervezésében.

Katolikus lehetsz úgy, hogy kételkedsz, sőt, ma ez már bizonyos fokig erény (úgy látszik minden változik). Unitáriusként nem kételkedsz. Mindeneket megvizsgálasz, s igyekszel tartani magad a JÓ-hoz. Kicsit biztos vagy a dolgodban, hisz’ döntéseid zsigereidből erednek. (Ekkor kezdik mondani, hogy csökönyös és önféjű vagy, de ha szerencséd van, attól még mindig szerethetnek...)

Katolikusként eltérhetsz a rendtől, legfeljebb vár rád „egy kis” penitencia. Unitáriusként SOHA nem térhetsz el a legfontosabb szabálytól: A LELKIISMERET SZAVA DÖNTŐ. S ebben a kérdésben nincsenek kényelmi szempontok. Ettől olyan keskeny ez az út.

A lelkiismeret ösvényei nincsenek kikaróztatva, ezért érzem úgy, hogy illik ide egy idézet (számomra kicsit hitvallás és jellemzi az unitarizmusához fűződő viszonyomat):

*„I am rather pride myself on finding my way where there is no path than on finding it, where there is.”
Büszke vagyok arra, hogy inkább megtalálom ott is az utam, ahol nincs kitaposott út, mint ahol már megvan /James Fenimore Cooper/*

Dusa Lajos:

Alföldünk tengerén

Fölénk nyirkos földszag bolydul,
barnán hullámszik a szántó.
Indulni kész tanyás hajónk:
-Hogy gőzölög az istálló!

Kétárbocos jegenyéjű,
kertje fara — széles tatja,

s jól látni az országútról:
ez a lassú teherhajó
fekete földünk tengerén
most fordul rá a tavaszra

Női Bárka

(folytatás a 3. oldalról)

Itt serdül asszonnyá, s japán lesz majd ura és gyilkosa, az örült dajmió, Kodzsima Miki is. Hatalmas, befogadó teste ringó bárkaként hordoz hitet és szeretetet; neve célzás Apáczai Csere János feleségére – a házsongárdi temetőben nyugvó Aletta van der Maet-re, aki szintén idegen földön élt férje oldalán. Aletta óriás-nő, vörösszőke haja szikrázva lobban a melléig sem érő apró japán férfiak feje fölött – ő Keletben a Nyugat, Kyushu szigetén a keresztyén Európa.

Szávai Géza képes női szemmel látni és láttatni azt a vértől és mocsoktól csúfított világot, amely Alettának élni adatott – hálózatos szimbólumrendszere pedig a történet minden mozzanatát áthatja, többjelentésűvé teszi. Leírásai szenvedéllyel teltek, mégis finomak – megrázó az a részlet is, ahol Szávai úgy ábrázolja a fejlődő női testet, akár egy virágba boruló cseresznyefát vagy pillanatok alatt felépülő hajót. „Viharos szél korbácsolja a testemet Uram, és siklanom, repülöm, vágatnom kellene.

Szégyellt csontjaimon kiduzzadt a hús. [...] olyan nagy, olyan fájdalmasan nagy az én erőm, mint amilyen a hitem tebenned, és bocsásd meg nekem Édes Istenem, hogy csak állok és irtózattal kérdezem: vajon mire szántad ezt az iszonytató, robajló erőt, amelybe felöltötted a csontjaimat, Uram?” Mélyről jövő ima Anetta Huebleré, az anyag szövetéből, illesztékeiből szakad fel, mint sodró áradat.

A holland asszony és a japán hadúr, Kodzsima Miki között kibontakozó szerelmi történet természetesen eredményezi két kultúrkör összecsapását, majd ideiglenes összefonódását. Míg Aletta Európát jelképezi, addig Kodzsima Miki Japánt testesíti meg – erre a 'kis sziget' jelentésű Kodzsima-családnév utal egyértelműen. Viszonyuk egyszerre foglalja magába az állatias durvaságot és a közös, csendben lélegző szeretetet – s mintha egy óriás és egy törpe birkózását figyelnék: egymás felé, egymásba törnek, az egyik kicsivé, a másik nagyvá szeretne lenni, reménytelenül.

Hogyan érthetné meg a bűnbocsánat fogalmát a pengeéles logikájú dajmió? Hogy fogadhatná el a halált Aletta, ha nem Isten akaratából következik? „Azt álmodtam, hogy a falra szögezett báránnyal visszajött a megnyúzott bárány. Jött fázósan, remegve – és egyszerűen belebújt a bőrébe, mint egy kabátba” –, meséli Aletta A bárány visszatérése című fejezetben. Megváltódnak a bűnök, s a halál is semmissé lesz – ha a Bárány végül visszatér.

Épül, mondatonként magasodik Aletta bárkája, erős vázát a hit, a lélek szerelme adja. Szávai stabil szimbólumrendszerrel dolgozik, ismétlő módon alkalmazva a templom – asszonytest – hajó mitikus hármasságát, valamint a nagy és kicsi relációját. Európa és Japán, nősténytigris és kandúr, Aletta és Miki –

változó formákban véget nem érő küzdelem. A kettős játszma két fiktív idősikből válik megismerhetővé: az első a szeretők kora – a második pedig egy műkedvelő hadtörténész családé, melynek tagjai régi levelek, legendák alapján próbálják megismerni Kodzsima Miki titkos életét. Vajon tényleg életben maradtak a dajmió keresztény nőtől született gyermekei? Ha igen, hollandnak vagy japánnak kell tekinteni őket és utódaikat? Kiütözhet-e a vörösszőke haj a koromfekete alól két évszázad után is? Sorjáznak a kérdések, és szövevényükből „mellesleg” megismerhetővé válik az Inoue-familia három kutató-generációjának élettörténete. A repetitív történetmesélés és a rengeteg név nehéz helyzet elé állítja az olvasót, talán a szerzőt is – az Inoue-család egyik tagja, az idős Keiko asszony például két, különféle módon veszíti el legidősebb fiát: kísérletezés közben robban fel egyszer, aztán kivégzik, s mindezt gyors egymásutánban, egy oldalon belül.

Hogy az Aletta bárkája bír-e valamiféle hazai vonatkozással, biztosan nem állítható – Aletta van der Maet nevének enigmatikus felvetése, s a Japánban megtelepedő misszionárius csoport diaszpó-rikus jellege azonban sejtett némi párhuzamot az erdélyi magyar hitközségek és a regénybeli hollandok sorsa között. Pár évvel ezelőtt Szávai Géza Székely Jeruzsálem című, személyes hangvételű eszszéregényében a szombatista vallási irányzat négyszáz éves múltját, felvirágzását és lassú sorvadását mutatta be, a vallásalapító Péchi Simontól Bözödújfalun 1989-es elárasztásáig. Más utak, más történelem, a szorongatott helyzet és a hit ereje azonban mind a hollandok, mind a szombatista, ún. zsidózó székelyek esetében azonos lehet. A keresztényüldözés során több ezer embert ítéltek halálra, mégis életben maradtak páran, köztük talán Aletta gyermekei; a bözödújfalui templom tornya el nem áraszthatóan emelkedik ki a duzzasztómedence vizéből, hirdelve azt, ami a szombatosok régi otthonával, a székely Jeruzsálemmel történt – s a mélyben utcák, házak vároznak.

Tömény, máskor pedig véresen egyszerű regény az Aletta bárkája. Hogy a gyilkosság éppolyan természetes legyen, mint a fák őszi vetkőzése, vagy a tenyérhez simuló szírom, hogy az erőszakban, kielégülésben és a legtisztább örömben is ott van Isten, hisz nem is lehet máshol – nem könnyű elfogadni. Aletta bárkája ilyen. Gyermekkori emlékeket, az égő avar illatát, szerelmet és a szamurájkard végső villanását, mindent elvisz, s elringat testének üregeiben a női bárka, Aletta Huebler maga.

(Köszönet a könyv és az írás szerzőinek, valamint az Új Könyvpiac című újságnak a közlés engedélyezéséért!)

A HÍRLEVÉL kiadója
a Debreceni Unitárius Egyházközség Presbitériuma –
Megjelenik 60 példányban
A Hírlevéllel kapcsolatos leveleket a Debreceni Unitárius Egyházközség
címére Debrecen-4025, Hatvan u. 24. szám, vagy elektronikusan a
katavari@hotmail.com címre várjuk.